

Ranheims- NYTT

For full kraft -

DESEMBER 1961

NR. 4 - 6. ÅRGANG

Det er igjen jul og snart et nytt år.

1961 har vært en travel tid med større produksjon enn noensinne, og sammen med våre juleønsker sender vi derfor alle våre ansatte en hjertelig takk for strevet i det gamle år.

Dessverre fortoner utsiktene for 1962 seg ikke bare rosenrøde, og selv om det blir norsk tilslutning til det europeiske fellesmarked, mener mange at de store utvidelser av svensk og finsk papirindustri vil medføre en del overgangsvanskeligheter, men vi får håpe at disse ikke blir større enn at vi rår med dem. Gjør vi alle vårt beste, kan ikke mer forlanges, og kunne det også bli litt fredeligere på jorden, burde det gå bra.

Våre ansatte samt forbindelser utenfor fabrikkens ønskes

EN GOD JUL

og

ET GODT NYTTÅR

N. M. M. M.

Th. Overvren

INNHold

	side:
Det uforanderlige	1
Av Ranheim Papirfabriks historie	3
Hvis vi står utenfor	6
Sjøveien	8
Saltøya	9
Fesjå på Ranheim	13
Papirmester Andersson. . .	16
Skriv brev —	18
50-årsjubilanter	19
Slekters gang	20
Vernerundemysteriet . . .	23
Industrivernet ved vår bedrift	24

*

Omslagstegning
v/ Magni Gjelsvik

*

Redaksjonskomiteen:

Th. Overwien
Eivind Ahlberg
Tormod Barstad
Tor Schjetne

Redaktør:

Brynjulf Moksnes

Bedriftsavis for A/S RANHEIM PAPIRFABRIK RANHEIM

Det uforanderlige

Med et vanlig ord kan julens innhold sammenfattes i «inkarnasjonen», som betyr at Gud ble menneske, tok bolig blant oss eller ikledde seg menneskeskikkelse. Dermed er vi midt inne i tankestoffet omkring Jesu person. Han er ikke bare Gud og heller ikke bare menneske.

Det som skjedde julenatten forteller at vi kan ikke bygge på noen deistisk innstilling, at Gud en gang satte hjulene i gang, trakk seg majestetisk tilbake og lot skaperverket bare gå som et tidsinnstilt maskineri.

For den kristne tro eksisterer ingen slik gudsperson som bor fjernt fra sin skapning. Akkurat det stikk motsatte er tilfelle. Dette forteller evangeliet om Jesu fødsel. Gud har elsket verden, han oppgir ikke mennesket, derfor sendte han sin Sønn.

En annen tankens fare er å trekke det guddommelige så langt ned i støvet at Jesubarnet bare blir å betrakte som et skjønt lite vesen. En barneromantikk ligger snublende nær, ikke minst når vi ser på våre egne små i julepyntens belysning.

Det vi hele tiden må holde fast for vår tanke er at frelserpersonen, som ble åpen-

baret i Betlehem, er både Gud og menneske. Vi må ikke adskille de to personer i hans vesen, og heller ikke må vi sammenblande dem.

Julens innhold avspeiler seg ikke bare i beretningen om barnet som en mørk stjernenatt ble født under vanskelige kår, men hele Nye Testamente konsentrerer seg om inkarnasjonen, personen, som kom med det ene for øye å dra mennesker til Guds rike. I hans fødsel ligger Guds sendelse av en frelser til verden. I det øyeblikk denne sannheten blir klar for oss, kan vi med tilslutning virkelig synge: «Han er frelser min». Han alene kan redde oss mennesker gjennom livets hårdhet.

Sammen med ordet om Kristus lytter vi også til julenattens opphøyete budskap: «Fred på jorden i mennesker Hans velbehag.» Nettopp dette er ønsket hos oss alle. Kunne freden bli en realitet i våre sinn og på vår jord. Men skal dette skje, da må vi preges enda mere av Hans innstilling. For ingen er vel i tvil om at dersom vi hadde fulgt Guds ord ville mye ha vært annerledes hos oss og i vår verden.

Kristusbarnet i krybben står ennå som historiens sentralskikkelse. Hans komme varslet et nytt tidevrv for vår verden. Han var den person som fortiden før ham hadde sett fram mot, slik som det også fortelles i Hebreerbrevet 1. kap.: «Etterat Gud fordum hadde talt mange ganger og på mange måter til fedrene ved profetene, så har han i disse siste dager talt til oss ved Sønnen.»

Profetene eiet en aning om Han som skulle komme, men den fulle sannhet om Han ble først kjent etterat Han triumferende hadde gått gjennom livet og satte seg som Herren ved Gud Faders høyre hånd. For all ettertid, inntil Han kommer tilbake, slik som Han har sagt, skal vi få høre om denne Guds sønn som ble menneske. Om den totale avhengighet av Ham forkynner Johannes-evangeliet 1. kap. «Alle dem som tok imot Ham, gav ham rett til å bli Guds barn, den som tror på Hans navn.»

Julens ytre ramme kan være forskjellig for de forskjellige folk, slekter og familier. Det blir gjerne en tradisjon hvordan julekvelden skal feires. Men julens klare innhold, det som er brennpunkt og sentrum, det som gir julen mening, alt dette står fast og har sin betydning bare ut fra Bibelens ord om personen Jesus. Når vi virkelig stanser ved sannheten i Hans person, da appellerer det til tro, håp og kjærlighet. Da oppdager vi hvor totalt avhengige vi er av Ham. Da ser vi at i Ham alene har vi rett til å bli Guds barn.

Julen er vår kirkes inkarnasjonsfest som vitner om Guds inngrep i vår verden. Fra Jesu fødsel og fram til i dag er vi under Guds tiltale, som i høytiden kan få et svar i jubelens ord: «Han er frelser min, Han er frelser min.

Det er Bibelens uforanderlige budskap som gir julen dens egentlige og virkelige innhold.

EGIL AAKENES

Av Ranheim Papirfabriks historie

(Forts. fra nr. 3 1961)

Som et ledd i forberedelsene til fabrikkens igangsettelse ble ingeniør L. D. Jenssen d. y. (Dorenfeldt) og Fr. Vielgolasky i september 1884 ansatt som formenn ved fabrikken og sendt til Moss for å sette seg inn i driften. Produksjonen der hadde gått så bra at Størmer 14. august skriver:

«Efter hvad vi har seet paa Moss vil vi ved Ranheim kunne gjøre 4 tons og med ny simpel indretning tror jeg vi skal komme op i 4.5 a 5 tons.»

Imidlertid var aksjekapitalen brukt opp i slutten av september og direksjonen måtte ta opp et banklån på kr. 40 000 for å få anlegget driftsferdig, og det var så knapt om penger at man besluttet å utsette å bygge kontorbygning til neste år. Fabrikken var opplyst med elektrisk lys helt fra starten.

Den stab som skulle lede bedriften besto av:

Direksjon: Lauritz Jenssen
Brukseier J. C. Piene
Bergingeniør Nicolai
Buchholdt, adm. dir.

Driftsbestyrer: Ing. Hans Breien.

Formenn: Ingeniør Lauritz D. Jenssen d. y., Fr. Vielgolasky.

Data for Lauritz Jenssen er gitt foran.

Brukseier J. C. Piene var i 1884 en 52 års mann. Eier av Ila Møllebruk i Trondheim, senere også Buvik Mølle, begge store handelsmøller. Hans firma var det ledende i kornimporten

nordenfjells. Piene kom til å sitte i Ranheims direksjon i 15 år, helt til 1899, og representerte kontinuiteten på en måte.

Administrerende direktør Buchholdt var født 1831, utdannet som bergingeniør, han var fetter og svoger av Lauritz Jenssen. Som bergingeniør hadde han fra 1870 gjort en glimrende karriere i Spania, men måtte slutte der 1884 på grunn av sykdom. Hjemkommen til Trondheim ble det straks lagt beslag på hans kunnskaper og erfaring, han ble overdirektør for Røros Kobberverk og administrerende direktør for Ranheim Cellulosefabrik. Han fikk ingen lang virksomhet hjemme, døde 28. april 1885 av hjertelammelse, visstnok en følge av klimasykdom som han hadde pådratt seg i Spania.

Ingeniør Hans Breien var født 1859 ved Tyrifjorden, utdannet både som maskiningeniør og kjemiingeniør ved Trondhjems Tekniske Læreanstalt. Gjennomgikk praksis i England og Amerika. Ansatt ved Ranheim fra nyttår 1884. Efter den Breienske familiebok fant han stillingen ved Ranheim så ubehagelig — ved at han var i en mellomstilling mellom direksjonen og Størmer at han i begynnelsen av 1885 foretrakk å motta et tilbud, som der kom til ham, om ansettelse som bestyrer av Bäckhammar fabrik ved Björneborg i Värmland. Denne brente like før han skulle tiltre stillingen. Sammen med grosserer Alf Bjercke grunnla han så i 1886 Den

*Driftsbestyrer
ingeniør Hans Breien*

*Driftsbestyrer
ingeniør L. Dorenfeldt*

*Driftsbestyrer
ingeniør O. Andersen*

*Driftsbestyrer
ingeniør Peter Midelfart*

Kemiske Fabrik Norden, men døde allerede i 1891.

Ingeniør *Lauritz Dorenfeldt Jensen d. y.* var født 1863 som eldste sønn av Lauritz Jenssen. Han tok i 1890 navnet *Dorenfeldt*, hvilket vi heretter vil bruke for å unngå forveksling med faren. Dorenfeldt tok, kanskje med sikte på akademisk videreutdanning, latinartium, men la om og gikk inn på Trondhjems Tekniske Lærestanstalt, hvor han tok eksamen på maskinlinjen i 1884. Han gikk derfra direkte inn i Ranheims tjeneste, først som formann, fra 1885 som assistentingeniør, fra 1888 som driftsbestyrer, hvilken stilling han hadde til 1894, da han ble ansatt som teknisk direktør ved den tyske halmcellulosefabrikk i Rheindürkheim, hvilken stilling han hadde til 1899. Et par år deretter nedsatte han seg i Christiania som konsulent i cellulose- og papirindustri, hvor han snart fikk en sterk posisjon, ble en forgrunnsfigur, internasjonalt søkt og anerkjent, ikke minst på forskningens område. En av Dorenfeldts største fortjenester var at han introduserte bruken av norsk svovlkis i sulfittindustrien istedenfor utenlandsk svovel. — Vi kommer senere tilbake til hans virke ved Ranheim.

Inneværende periode fører fram til høsten 1892. De forandringer i ledelsen som fant sted inntil dette tidspunkt var:

Da direktør Buchholdt døde i april 1885 ble direksjonen rekonstruert slik at Lauritz Jenssen overtok stillingen

som administrerende direktør og til nytt medlem av direksjonen ble valgt grosserer Halvor Jenssen, Trondheim (ikke beslektet med Lauritz Jenssen). Han ble sittende i direksjonen til 1893.

Da driftsbestyrer Breien sluttet i mai 1885 ble tyskeren Schwancke ansatt som driftsbestyrer, hans virke varte ikke mere enn et års tid. Han ble etterfulgt av ingeniør O. Andersen. Andersen var svenskfødt, som ung «flisgutt» «oppdaget» av entreprenøren S. Sørensen, som hjalp ham til teknisk utdanning. Han slo seg på natroncellulose, ble verksmester ved Moss Cellulosefabrik, kom derfra som driftsbestyrer på Ranheim høsten 1886. Der ble han bare henimot 2 år, idet han i 1888 ble engasjert til å bygge Klevfos Cellulosefabrik, hvis direktør han var til 1908. Da Andersen forlot Ranheim ble hans ingeniør-assistent Dorenfeldt ansatt som driftsbestyrer, i hvilken stilling han ble til 1894.

Som formann, verksmester, ble ingeniør Peter Midelfart ansatt fra april 1886. Han avanserte til i 1888 å bli ingeniørassistent, hvilken stilling han hadde noen måneder, hvorefter han kom til Bamble, hvor han assisterte Fr. Størmer i byggingen av cellulosefabrikken der. Etter noen års virke i Tyskland kom han tilbake til Ranheim som driftsbestyrer i 1894. Han sluttet året etter, kom til Tyskland igjen, og så til Finnland, hvor han 1908 bygget en cellulosefabrikk i Youtseno, hvis bestyrer han ble.

(Forts.)

85 år:

Marie Andresen	17/1 - 61
Martin Harper	11/3 - 62

70 år:

Bernhard Larsen	20/2 - 62
Martin Johansen	12/2 - 62

60 år:

Harald Eriksen	28/12 - 61
Lornts Bakheim	4/1 - 62

50 år:

Odd Svebak	26/12 - 61
Martin Fossen	12/1 - 62
Marta Løvhaug	15/1 - 62
Odd Bjørvik	29/2 - 62
Ludvik Bækken	7/3 - 62

Hvis vi står utenfor --

Vi bragte i R.N. nr. 2 1960 en artikkel av disponent Ellingsen: «Norge/Ranheim og «De indre 6»/«De ytre 7». Det som der ble fremholdt om tilslutning til «De indre 6» (fellesmarkedet) har fremdeles full gyldighet. Imidlertid er nå problemet rykket oss nærmere inn på livet og er stadig under debatt, så vel i presse som i kringkasting, og venter nå på sin avgjørelse i stortinget. I denne aktuelle situasjon bringer vi derfor i dette nr. en ny artikkel (som vi har tillatt oss å sakse fra «Norsk Skogindustri») om samme emne.

Om kort tid skal Stortinget ta standpunkt til spørsmålet om Norge skal innlede forhandlinger om norsk tilslutning til Fellesmarkedet.

Det frihandelsutvalg som er nedsatt av Handelsdepartementet har i en uttalelse av 15. september sagt at et sentralt spørsmål i disse forhandlinger er å klarlegge vilkårene for medlemskap eller for assosiering. Utvalget mener at medlemskap er det alternativ som gir den klareste basis for forhandlinger og for å presisere og drøfte de særlige ordninger eller særprotokoller Norge måtte forlange. Utvalget anbefaler derfor at forhandlingene skal ta utgangspunkt i norsk medlemskap, og så får resultatene av forhandlingene danne grunnlag for Regjeringens og Stortingets senere vurdering om vi skal velge medlemskap eller en løsere form for tilslutning ved assosiering. Utvalget peker også på at det er av betydning at forhandlingene såvidt mulig føres samtidig med Storbritannias og Danmarks forhandlinger med Fellesmarkedet.

Det som er spørsmålet nå, er altså om Norge skal innlede forhandlinger om medlemskap for å få vilkårene for tilslutning klarlagt. Først i neste omgang — når forhandlingene er gjennomført — må Regjeringen og Stortinget så ta standpunkt til om vilkårene er akseptable.

Fra enkelte hold males det spøkel-

ser på veggen om de politiske konsekvenser av det overnasjonale element i Fellesmarkedet. Vel, ethvert videregående internasjonalt samarbeid krever at man gir avkall på noe av sin politiske handlefrihet på visse områder. Det gjelder GATT, EFTA og mange andre avtaler vi er tilsluttet, og Roma-avtalen går utvilsomt lenger enn noen av disse. Det kommer man ikke utenom. Men den umiddelbare virkning av dette bør ikke overdrives. Det overnasjonale element i Roma-avtalen har hittil vist seg å være mere en programerklæring enn en realitet — på samme måte som det snart 10 år gamle europeiske Kull- og Stålfellesskap. Ideen om overnasjonalitet har i virkeligheten liten tilslutning hos de seks deltakerland. I Rådet, som har avgjørelsen i alle saker av større betydning, har deltakerlandene vist at de ikke er villige til å følge opp denne tanke, og begrenser samarbeidet til de klart traktatbundne forpliktelser på det økonomiske felt. De seks deltakerland er derfor neppe mere modne for de overnasjonale ideer enn vi. Ethvert skritt videre i retning av føderative politiske organisasjoner krever enstemmighet blant medlemslandene.

Det utenriks- og forsvarspolitiske samarbeid mellom regjeringene i de seks deltakerland er forøvrig nå blitt trukket ut av Fellesmarkedets organer, slik at Fellesmarkedet nå fremtrer mere klart som et samarbeidsorgan for toll- og handelspolitikk og annen økonomisk politikk.

Fellesmarkedet må derfor i første rekke vurderes som et økonomisk-politisk samarbeidsorgan. For visse deler av samarbeidet, særlig tollpolitikken, er det trukket opp klare linjer for samarbeidet, mens det på andre samarbeidsområder, som f. eks. når det gjelder landbrukspolitikken, er gitt mere generelle bestemmelser som gir en vid plass for forskjellige løsninger etter forhandlinger mellom deltakerlandene. Det har vært påstått at et lite land som Norge ikke vil bli hørt i slike forhandlinger. Dette er

neppe riktig. Ved de forhandlinger som hittil er ført innen de seks, har man søkt å finne frem til kompromisløsninger som alle deltakerland kan akseptere, og å unngå å ta beslutninger med kvalifisert flertall i Rådet. Og i hvilken grad Norge vil få muligheter for å ivareta sine interesser på spesielle punkter, kan vi først få klarlagt gjennom de forhandlinger som nå er aktuelle.

Den avgjørelse som Stortinget skal treffe i høst, burde ikke være så vanskelig. Mens den endelige avgjørelse i sin tid må treffes på grunnlag av en inngående vurdering av fordelene og ulempene for landet som helhet ved de alternativer som da foreligger, kan spørsmålet nå forenkles til å vurdere den situasjon som landet vil komme i dersom vi ikke søker tilslutning til Fellesmarkedet. I så fall vil trolig landets stilling bli en helt annen enn den er i dag, og ikke minst på det økonomiske område.

Vi vet at det nåværende Fellesmarked mellom de tre Beneluxlandene, Frankrike, Italia og Vest-Tyskland er i ferd med å omgi seg med tollmurer som vil bli vesentlig høyere enn de den norske eksport dit har møtt hittil, og at tollreduksjonene innen området betyr en økende diskriminering mot eksport fra Norge og andre land utenfor. Eksportnæringsenes trøst har vært at vi som medlem av EFTA — Frihandelsforbundet — har kunnet regne med tollreduksjoner fremover i de andre medlemsland.

Men nå er stillingen den at to av våre viktigste handelspartnere i EFTA, Storbritannia og Danmark, har bedt om forhandlinger for å bli medlem av Fellesmarkedet, og andre EFTA-land vil antagelig også slutte seg til i en eller annen form. Dersom disse forhandlinger fører frem — noe som ansees å være meget sannsynlig — kan det vel ikke bety annet enn at EFTA-avtalen må avvikes.

Hvis vi i denne situasjon skulle bli stående utenfor Fellesmarkedet, betyr det at vi vil møte Fellesmarkedets høye tollmurer og diskriminering også i Storbritannia, Danmark og andre EFTA-land som slutter seg til. Da mister vi for det første fordelene for eksporten ved de tollreduksjonene som allerede er gjennomført i EFTA,

og dernest vil eksporten møte høyere tollsatser enn noen gang før, fordi Fellesmarkedets tollsatser stort sett er høyere enn i EFTA-landene. På grunn av sammensetningen av vår eksport blir vi hardere rammet enn de fleste andre utenforstående land.

Et utvidet Fellesmarked av de store dimensjoner det nå er tale om, må ventes å bli et i høy grad selvforsynt område. Importen vil da vesentlig omfatte råvarer som Fellesmarkedet selv ikke har nok av, mens importen av mer foredlede varer og ferdigvarer vil stå i en svak konkurransemessig stilling i forhold til områdets egen produksjon.

Den relativt høye levestandard i Norge er basert på et omfattende varebytte og en høy grad av internasjonal arbeidsdeling, særlig med landene i dette utvidede Fellesmarked. Blir vi stående utenfor, vil situasjonen kunne bli meget alvorlig for vår eksport, — og den vil sette en sterk bremse på utviklingsmulighetene i vesentlige deler av vårt næringsliv.

Det gjelder ikke minst hvis vi ser saken fra skogindustriens synspunkt. De svarer for over en femtedel av vår vareeksport, og av denne eksport på ca. 1260 millioner kroner i 1960 gikk 875 millioner — nær 70 % — til Fellesmarkedet og EFTA-landene (vesentlig Storbritannia og Danmark). Denne store del av eksporten vil møte høyere tollsatser enn før og særlig den mest foredlede del av den, papir, papp og kartong, wallboard og høvelast. Det gjelder også videreforedlede produkter som rayon, kjemiske produkter og papirvarer som ikke er medregnet i tallene ovenfor.

Høyere tollmurer og økt diskriminering på disse våre hovedmarkeder i tiden fremover vil bety stagnasjon i disse industrier. Det angår direkte de henimot 40 000 mennesker som er beskjeftiget i skogindustriene, og det må også få konsekvenser for alle de som har sitt levebrød ved de 120 000 skogeiendommer vi har i landet.

Lignende problemer vil vi møte for andre av våre tradisjonelle eksportprodukter som fisk og fiskeprodukter, olje og fett, aluminium og andre metaller i den nye eksportvirksomhet som i de senere år i stadig større omfang er bygget opp innen tidligere

hjemmeindustrier som f. eks. verkstedindustrien, tekstil- og bekledningsindustrien.

Det Stortinget nå skal avgjøre, er om vi skal si nei til det store Fellesmarked som nå skimtes, og akseptere den stagnasjonslinje som da ser ut til

å bli resultatet, eller om vi skal innlede forhandlinger for å bringe på det rene om vi ved tilslutning til Fellesmarkedet kan få grunnlag for nye vekstmuligheter.

Kan denne avgjørelse være så vanskelig?

SJØVEIEN

Mannskap og lossegjeng på «Nævra»

«Nævra» er et fartøy som lenge har gått i flistransporten på Ranheim. De nåværende elere av skuta begynte transporten i 1947, men også før den tid gikk den med flis til Ranheim, i mange, mange år.

«Nævra» eies i dag av et familierederi — Garnvikfamilien. Albert Garnvik (skipper), og broren Harald Garnvik og deres svoger Karl Berg som mannskap. Garnvik er som kjent et sted på Frøya, og derifra stammer karene. De reiste heimefra for 25 år siden og bosatte seg i Trondheim. Forholdene på Frøya var dengang

mere tungvinte enn i dag. Frøyværingene har nå elektrisk lys, veier og gode kommunikasjoner både til lands og på sjøen.

En liten historie betegner forholdene kommunikasjonsmessig for 25 år siden, sier Harald Garnvik. Ei gammel kone skulle reise til Amerika, og naboene ute på Frøya spurte henne om hun ikke syntes sjøreisen ville bli lang. Nei, det kunne hun ikke si, for hun var da vant med Fosenbåtene. Fosenbåtene brukte dengang flere døgn på reisen Frøya—Trondheim.

Men tilbake til «Nævra». Den går i

Fra venstre: Skipper Albert Garnvik, Harald Garnvik og Karl Berg.

fast rute på Innherred og får lasten sin fra Steinkjer Laftehusfabrikker, Steinkjer Trelastforretning, Gipling Sagbruk og flere.

— Vi bruker 6—7 timer på reisa over fjorden, men Strindfjorden kan

ofte være likeså bustet som Nord-sjøen, sier skipper Garnvik. Det hender vi må ligge over for været i Mosvika eller ved Frosta.

«Nævra» er på 55 bruttotonn, laster omkring 70 favner og har tre manns besetning.

Garnvik-karene har humøret i orden, og det blir en trivelig prat i den lune kahytta ombord. Men tida går og Ranheims-Nytts utsendte sier at det skulle ha gjort seg med en skipper-skrone på fallrepet.

Skipperskrønene egner seg dårlig på trykk, sier skipper Garnvik, men du skal likevel få høre om en tildragelse som hendte et gammelt par som bodde riktig avsides ute på Frøya. Kaillen ble engang med gamle gode «Frøya» inn til Trondhjem, og fikk for første gang sjå et spel. Da han så seg sjøl i det utbrøt han: Nei, så sannelig har dæm itj bilde av'n far og! — Han kjøpte «bildet» og pakket det i kofferten. Vel heimkommen la kjeringa merke til at kaillen titt og ofte var borte i kofferten og tusket med noe. Hun ble voldsomt nysgjerrig, og da kaillen gikk ut var hun fort som lynet borte i kofferten for å se hva det kunne være. Da hun fikk øye på seg sjøl i speilet, gneldret hun: «Æ skjønt det va kvinnfolk med i spillet, men e a itj likar enn det der, må'n sannelig få ha a for sæ sjøl.»

B.

SALTØYA

Med den dårlige sommeren vi hadde i år, ventet vi et nedslående svar da vi spurte Johan Bremseth om hvordan besøket på Saltøya hadde vært siste sesong. Han kunne imidlertid fortelle at nesten like mange besøkte øya i år som finsommeren 1960. Johan Bremseth er egentlig valgt som kasserer i Saltøy-komiteen, men er i virkeligheten både kasserer og formann. Det har vært vanskelig å få formann i det siste, sier Bremseth, men vi står i forbindelse med styret i Arbeidsmannsforeningen, så ansvaret er egentlig der. Hovedsaken er nå at folk

liker seg der inne, mener han. Han forteller at også i år har fru Emma Wiik virket som vertinne på øya, og hun er svært grei, det er alles mening. Det blir etter hvert flere og flere som oppdager at Fættenfjorden med sine øyer er et idyllisk sted. Vi har nå fått naboer på Sauøya. Jernvarehandler Husby har satt seg opp hytte der, og enda en av holmene skal være solgt til samme formål.

Det må vel snart bli fast sjøbuss innover fjorden, for jernbanen er det verre å lite på. På Langstein er det togstans så ettertrykkelig at de til

Kosestunder for barn og voksne

Foto: Asbjørn Lie

Saltøya til lands og til sjøs

sine tider hopper av sporet. Men å få dem til å stoppe på Ranheim er verre. Mange har bil, men det er dårlig med parkeringsplasser, og veien ned til kaia som har vært, er ikke særlig bra. Men fram kommer de, og vi har også i år hatt besøk av en del fremmede, og det er stor enighet om at øya er alle tiders.

Bremseth sier videre, at i år er det utført mye arbeid på bygningene på øya. Det er Olaf Svebak og Olaus Johansen som har gjort storarbeidet.

Svebak har laget ny veranda på «Sol-øyet» og ny altan på hovedbygningen. Begge deler var pilrattent. — Olaus Johansen har drevet med utvendig maling. Både hovedbygningen, «Sol-øyet» og forpakterboligen har fått et strøk.

Svebak skal i løpet av vinteren hogge 40 favner bjørkved, og en del sagtømmer som skal sages på eget bruk. Veden er allerede solgt til fabrikk. Vi skal forsøke å få den utover med en av flis-skutene.

Tømmersjef Almås mener det bør hogges en del furu og i steden plante gran der inne.

Ellers er kaia blant annet restaurert. Materialene har vi fått av be-driften og arbeidet ble utført godt og billig av byggmester Vaaben's folk.

Det går riktig bra der inne, sier Bremseth, men skal vi følge med tida må vi vel gå over til motelldrift. Små-hus på hele «Nordvestspissen». Skal Hommelvik Bruk gå i gang med fa-brikasjon av slike hus må Saltøya være et fint prøvefelt

Av sensasjonelt i sesongen kan nev-

nes at en skipper fra Mørekannten i sommer tok et stort steng med mussa fra øya, og vi fikk etter gammel lov landlott. Vi fikk sendt — visstnok 350 kroner.

Bremseth har store planer om hva som bør gjøres på Saltøya, og vi ønsker ham lykke til med å gjennom-føre dette.

Redaksjonen fikk her en dag til-sendt et rim som gir uttrykk for hvor-dan husmødrene ser på et Saltøy-opphold.

*Når sommeren kommer med ferietid
da pakker vi sekken og alle er blid
om pengan ei rekker til Malorca-tur,
vet vi om et sted med en vakker natur.
Der er knauser og sjøsprøyt og fjell
hvor barna kan leke med sand og
med skjell,
med fugleliv hele dagen lang,
og der får du prøve din fiskestang.*

*Ser du på kartet, du finner en prikk
som heter Saltøya, dit går ikke trikk.
Vi pakker full båten med unger og
sekker
og tar med oss brus og korketrekker.
Så starter vi motoren og drar i vei..
og håper at været vil bedre seg.*

*Det hender iblant det blir høye bårer,
men vikingeblood fins i våre årer.
Vi runder neset og skimter så smått
eldgamle Steinvikholm slott.
Snart er vi ved Saltøyas strand,
vi legger til båten og stiger på land,
med sekken på ryggen og minsten
på nakken
vi peser og sliter oss oppover bakken.
På trappa der står hun, det er
ikke tvil,
det er Emma som tar imot oss
med et smil.*

*Ja, nå er det ferie for store og små,
her blir vi unge om vi er aldri så grå.
Kaffen blir satt på, og sengeplass
vi finner,
og brusflasker åpnes og barneøyne
skinner.
Og når man noen dager bor slik
isolert.*

Sjøen rundt Saltøya i stilla, og når vestavindskulingen kommer. — Motorbåten i tørrdokk. — Travel virksomhet på Saltøy-kaia. — Solbad.

Stoff til neste nummer må være
innsendt til redaksjonen innen
10. februar 1962.

i alt det som hender vi blir svært
interessert.
Men du må hverken bli sint eller sur
om du blir vekket av din middagslur.
Det hender såmen når toget vi venter
frå Ranheim, og Rygg er over og
henter.
Det banker på døra, du strekker
deg trett,
«våkner opp!» roper mannen, «vi må
være beredt».
Er det strandhugg han venter, eller
litt romantikk?
Intet kan røpes av mannens blikk.

Om kvelden vi hører at bølgene bruser
mens kaffelars står på plata og suser.
Ja, her får vi matlyst, det går mest
på egg.
og kaillan kan godt gå med tre
dagers skjegg.
I salongen vi hygger oss titt og ofte,
og når vi blir trett går vi opp
på loftet.

Om morgenen vekkes vi ikke med
skrammel
av melkebøtter og kuraut og rammel.
Nei, her forsøker kua å holde seg rolig
til vi våkner her i vår feriebolig.

Vi sier når slutten på ferien kommer:
Hit setter vi kursen til neste sommer.
Så vender vi hjem til Ranheim strand,
plikten kaller hver kvinne og mann.

M a r n a .

Fesja på Ranheim

En dag her i høst, i strålende solskinn og med høstens farger i anmarsj, hadde distriktets husdyreiere tatt sitt mest lovende bufe med seg til Ranheim for å få sakkynndighetens attest på at likere kyr, okser og purker fantes ikke i hele Trøndelag. Utstillingsplassen, som var stilt til disposisjon av A/S Ranheim Papirfabrik, var lagt til området vest for fabrikkens vaktstue.

Trauste karer og ditto kvinner fra fjern og nær gikk forventningsfulle med et håp om en sløyfe eller to, og de fulgte med stigende spenning dommerkollegiet etterhvert som de høye herrer saumfor de firbente premieobjekter. Og sløyfer og hederlig omtale ble det, så etter vårt ringe syn var nok både eksteriør og interiør ok der i gården. For ikke å snakke om den moralske standard. Den lå mange

Ikke bare budeier og bønder var interessert i fesjået.

streker over en vanlig missekonkurranse, ja, vi hørte ikke antydning til det minste lille protestgrynt engang.

Sett fra en industriarbeiders synspunkt, en som er vant med stemp-

lingsur og maskindur, papirstøv og oljesøl hele dagen, var et innslag som dette fesjået litt av en avkopling. Runde, blanke kuøyne stirret forundret på oss. Ungstutene gjorde et

ekstra rundkast når de syntes tilværelsen ble for tam. Og så svina da, som ga blaffen i både dommere og sløyfer og snart var i gang med sine grunnundersøkelser. Om de kom til samme resultat som deres kolleger som har holdt på med lignende undersøkelser på samme område, vet vi ikke.

Det var som sagt en fin dag med soldis og varme, og hele atmosfæren ble krydret med pikant blanding av ranheimslukt og kumøkk, torvstrø og høyfrø som kunne få en kjemiker til å vifte med værhåra av ren yrkesstolthet.

Vår fotograf var selvsagt også på plass, men han var ikke helt tilfreds med fangsten. Han tenkte at nå skulle han ta tyren ved hornene, men når det bar til stykket så oppga han det. Dessuten var det kul umulig å få et helt svin inn i søkeren på apparatet grunnet utstillingsbingenes arkitektur og svinas dimensjoner. Dobbelt ergerlig syntes han det var ettersom han på forhånd hadde gledet seg til å få representere et riktig trivelig grisetryne i Ranheims-Nytts julenummer. Den saken måtte altså droppes. Sørkelig. Kyrne var litt lettere å ha med å gjøre som fotomodeller, selv om de hadde en viss tendens til å snu baken til i det avgjørende øyeblikk.

Ranheim gård deltok også med flere av sine beste kyr og oppnådde 7 annenpremier og 2 tredjepremier.

Fotografen foretok også noen skudd blant publikum. Disse skudd blir muligens med redaktørens godkjenning og under forutsetning av at de slipper igjennom filmsensurens nål-øye, å finne i dette nr. av Ranheims-Nytt.

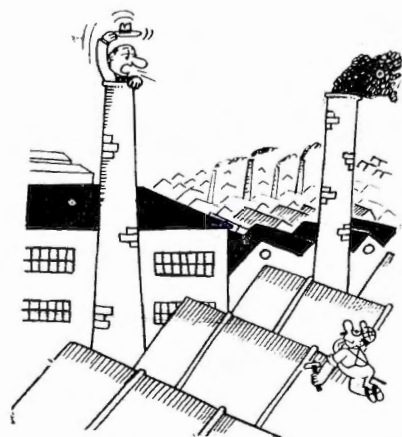
Ellers er vårt inntrykk at fesjået var omfattet med stor interesse av publikum. Det var så å si non stop så lenge det fantes et svin eller en stut tilbake på utstillingsplassen.

Nå er det ikke meningen å skrive om eller beskrive publikum. Det var jo tross alt et fesjå. Men den som skriver disse linjer er omtrent blottet for kvalifikasjoner når det gjelder fesjåteknikk, og ettersom hans omgang ellers stort sett er mennesker, mener han det må være tilgitt at også publikum blir nevnt både i tekst og bilder.

Konklusjonen av det Ranheims-Nytts medarbeider merket seg på det fesjået blir følgende: Både folk og fe oppførte seg pent og pyntelig, og ingen hadde grunn til å skamme seg.

Ja, dette var hva som kan skje på Ranheim en ganske alminnelig grå hverdag.

Tore Ador.

— Unnskyld, men kan De si meg hvor utgangen er?

Andersson

Forleden satt vi i papirmester Anderssons koselige stue og bladet i minnens bok, hvor jo nylig den siste siden i den 80. årgang ble skrevet ferdig.

Vi så 14-åringen på vei til sin første arbeidsdag på Lilla Edet for å ta fatt på 12 timers skift i sliperiet. Et år senere finner vi ham som wiregutt i papirfabrikken hvor parafinlampene kaster sitt flakkende skjær over maskiner og mennesk. Vi ser ham i det stolte øyeblikk da han får sin offisielle anerkjennelse som fullgod kar i og med at han betros å ta hånd om lampen ved guskpressen.

I 17-årsalderen får trangen til nye erfaringer overtaket, og tilbudet om gratis reise til Skotfos Bruk for å tiltre som maskingutt aksepteres. I første omgang blir det to års opphold i Norge, for fosterlandet kaller med sin verneplikt.

Nå følger to år i marinen hvor ungutten på grunn av sin skyteferdighet raskt avanserer til kanonkommandør på flaggskipet. Treffsikkerheten innbrakte for øvrig silver og annen heder. (Ved en anledning kunne kommandøren notere seg for 19 treff av 21 skudd i høy sjø).

Etter avsluttet militærtjeneste går turen tilbake til Skotfoss, hvor det blir opprykking til maskinfører innen kursen to år senere settes over kjølen mot Hellefors Bruk. Den målbevisste ungdommen har nå funnet ut at det tar ca. to år å bli fortrolig med alle detaljer på en ny arbeidsplass, og innstiller seg på en planmessig utdanning ved hjelp av to-års perioder i de forskjellige grener av papirindustrien. Han besøker nå i tur og orden en rekke fabrikker bl. a. Nykvarn og Ljusfors, før han tar ansettelse på Klippans Pappersbruk. Her blir det en meget interessant tid. Klippan, som så vidt vites er Skandinavias eldste papirfabrikk (med maskinell produksjon) har spesialisert seg på finpapir av de ypperste kvaliteter, en produksjon som stiller store og høyst varierende krav til den som står for fremstillingen. Det faller seg slik at

Andersson får kjøre bedriftens eldste papirmaskin, som altså må være den første i Skandinavia, riktignok i så sterkt modernisert stand at det ikke er stort igjen av den opprinnelige utgaven.

I 1911 står utvidelse av kunnskapsområdet med kraftpapirproduksjon på programmet, og Ranheim velges som et passende sted for den neste toårs-perioden, som dog skulle bli nærmere 40 år.

PM III var den gang under montering og som første Yankee-maskin gjenstand for spesiell interesse. For å være helgardert hadde man sikret seg en maskinfører fra leverandøren til gangkjøringen, et tiltak som den nyansatte formann kunne styre sin begeistring for. Det fikk bli enten ham eller Jönköpings mann. Etter en uke pakket sistnevnte snippesken og dro sin kos uten å ha fått frem så mye papir at det engang ble til prøver. Nå fikk Andersson anledning til å vise sine kunster. Etter en del justeringer og småendringer ble maskinen startet opp igjen, og dermed var produksjonen i gang.

Trangen til å utforske sitt felt som i ungdommen drev ham til stadig nye arbeidsplasser, holdt seg like levende gjennom Anderssons lange arbeids-

dag. Han tumlet alltid med funderinger om hvordan denne eller hin forandring ville virke, og fikk ikke fred før en praktisk prøve hadde gitt svar. Hans allsidige erfaring var ham til god støtte, og mange er de forbedringer han gjennomførte i den tid han arbeidet på Ranheim både som formann og etter 1928 som mester.

I hollenderiet ble malingen gjort mere effektiv ved hjelp av en forhøyet skråttstillet sadel som ga bedre blanding av massen og dermed bedre og jevnere kvalitet. Senere ble et kontinuerlig malesystem uteksperimentert med ytterligere kvalitetsforbedring som resultat. Etter ombygging av hollenderne fra basaltlava til kniver, hvor erfaring fra Klippan kom godt med, ble det kontinuerlige system forlatt — inntil vi fikk kontinuerlig maling igjen i vårt nye anlegg. Med stort hell arbeidet Andersson meget med å øke levetiden for press- og markerfilter. (I 1911 gikk for eks. førstepressfilteren på PM II snaut en uke, og den tålte tympapir bare de to første dagene). Men det vil føre alt for langt å komme inn på alle «patter».

Vi får et godt inntrykk av utviklingen når vi hører at i Anderssons første tid på Ranheim var en slitstyrke på 6000 m på langs og 2000 m på tvers ansett som meget respektabel. Overfor slike tall hadde ingen noe de skulle ha sagt.

Det var for øvrig ikke alltid så lett å komme frem til riktig kvalitet. En av eksportkundene klaget på hver eneste levering. Alle anstrengelser for å lage et tilfredsstillende produkt var forgjeves, og til sist kom den misfornøyde kjøperen opp til Ranheim for på stedet å diskutere saken. Det ble forevist prøver av det beste som var laget, men intet var brukbart — inntil kunden ved utskuddshollenderen kom over en bit fra en mislykket kjøring, hvor bunnen i papiret var helt umulig. Siden var alt såre vel når man bare passet på å få mest mulig flokking i stoffinnløpet.

Selv om Andersson gikk helt og holdent opp i sitt arbeid og så på papirfabrikken som et område han daglig gikk på spennende oppdagelsesreise i, tok han ikke fabrikken med hjem. Hans prisverdige innstil-

ling var at produksjonen skal foregå i maskinsalen og ikke på kjøkkenet. (Heller ikke omvendt for så vidt, slik som det ble praktisert ved en av papirfabrikkene hvor mesterfruen hver morgen gikk ned i fabrikken, samlet inn rapporter og orienterte seg om sakenes tilstand, slik at alt lå vel til rette til gemalen innfant seg).

Utenfor arbeidstiden var nok friluftslivet den fremste hobby. I sin ungdom var Andersson en ivrig jeger, han var jo som nevnt en glimrende skytter. Sin selsomste jaktopplevelse hadde han sammen med en arbeidskamerat som hadde anskaffet seg et vidunder av et gevær. Dette var han umåtelig stolt av, men det skaffet ham også store bekymringer. Et slikt klenodium måtte jo være gjenstand for misunnelse fra ymse hold, og faren for at det kunne kastes trolldom over børsa, var naturligvis overhengende. Til vern fantes bare ett middel, men det var til gjengjeld helt probat. Heldigvis fant han dette på en av de første turene som han og Andersson foretok sammen, nemlig en huggorm som lå og solte seg på en stein. Den ble raskt grepet og med list og lempe tvunget inn i børseløpet, og så braket skuddet mot det blå. Det var et eiendommelig syn å se den regnbuefargede skyen av ormeskjell som langsomt sank ned fra det høye. Nå var geværet sikret mot alle anslag og ville dessuten alltid treffe målet. (Hvorvidt forventningene ble oppfylt sier historien intet om).

For Anderssons vedkommende ble geværet temmelig snart byttet med fiskestangen. Etter at han anskaffet seg chevroleten i 1930, benyttet han enhver anledning til sammen med familien i praksis å studere Norges geografi og prøve fisken hvor leilighet gas. Som campingtursturist må han absolutt ha vært blant pionerene.

Selv om 80-åringen er forbausende sprek og vital, er aksjonsradien naturligvis nå noe begrenset, men hukkommelsen er prima og i tankene blir det nok mangel på gjenopplevelse av tidligere begivenhetsrike ferder gjennom vårt vidstrakte land, i likhet med den lange reisen vi foretok sammen med ham og som vi her har gitt noen spredte glimt fra.

A. M.

SKRIV BREV — SKAP GLEDE

som har et brev hvilende på samvittigheten — et brev vi skulle ha svart på.

For de gamle romere var det bydende plikt å svare omgående på et brev. Å unnlate det, var toppen av all fornærmelse. I gamle dager sto brev-bæreren ute i forstua og ventet på svar. Det gjør ikke våre dagers postbud, men vi burde kanskje oppføre oss som om han gjorde det.

«Jeg mottar aldri et brev fra deg uten at jeg straks føler vi er sammen,» skriver Seneca til sin venn Lucilius. Et brev er ikke påtrengende i sitt krav på oppmerksomhet, det forstyrrer ikke dagsrytmen, det gir tid til ettertanke og det skaper forventninger og glede hos mottakeren.

Et brev kan være så mangt. Et enkelt brev når vi føler trang til å takke for et møte eller en opplevelse. Reisebrevet er populært stoff i blad og aviser, det ville ikke være mindre populært om vi konsentrerte oss om et enkelt menneske som vi gjerne ville gi del i våre opplevelser.

Slik har brevet så mange oppgaver. Pent papir og pene konvolutter kan vi alle skaffe oss. Det gjør skrivingen hyggeligere og lettere, det gjør opplevelsen større for den som får brevet. Var det ikke en tanke at brevpapiret ble opphøyet til et nødvendig utstyr i alle hjem?

Tidens mas og tempo får skylden for så mangt. Men så enkelt er det ikke å fri seg fra alt ansvar. I farten glemmer vi ofte at det er oss selv som bestemmer tempoet. Det er faktisk ikke noe i veien for at vi kan bremse litt — for eksempel ved å sette oss til rette under lampen og skrive et brev.

For vi skal da ikke slutte med å skrive brev? Det er da ikke sant at brevkulturen er død? Det spørsmålet kan vi bare besvare hver for oss.

Men det kan ikke nektes at mange av oss får tvangstrøyn på når vi skal skrive et brev. Andre skylder på tiden

Å skrive brev eller motta brev — det er et krav som følger med når vi bor i et moderne samfunn. Derimot er det ikke noe krav at vi skal huske hverandre, oppmuntre hverandre eller glede våre venner, skyldfolk og kjente med et brev.

Mange brev kommer aldri fram — fordi de ikke blir skrevet. Vi har kanskje ikke tid. Vi haster forbi postkassen og betrakter den kanskje som en gjenstand på samme måte som en hydrant eller en sjokoladeautomat. Vi ser ikke på den som den engelske forfatteren G. K. Chesterton: «Ordet postkasse lyder upoetisk, men det er den så visst ikke. Venner og elskende betrør den sine tanker og gjør dem derved utilgjengelig for andre enn den de er nedskrevet for. Å poste et brev og å gifte seg — det er romantikk. For å være romantisk må nemlig en handling være ugjenkallelig. Postkassen kalles bare postkasse. I virkeligheten er den en helligdom for menneskers ord og tanker.»

Noen hver av oss har vel en venn eller en slektning som går og venter på brev eller som ville bli gledelig overrasket om det en dag lå i postkassen. For ikke å snakke om alle

som ikke strekker til. Men det argumentet er vel ikke særlig holdbart. Napoleon etterlot seg nærmere 75 000 brev — hvorav en mengde kjærlighetsbrev. Og han rakk da litt av hvert annet også!

Gjennom tidene har det stått et skjær av poesi over posten. Den har bundet menneskene sammen, den har brakt glede og sorg, det har vært brev fulle av ord om kjærlighet og duft av lavendel.

Men romantikken hørte hjemme i en romantisk tid. I dag har vi den

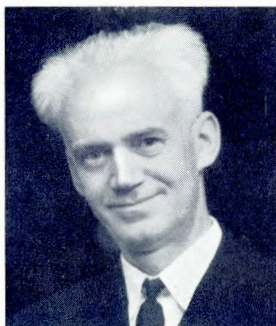
ikke gratis som en del av tidsånden. Vi må skape den selv eller sammen med en utvalgt.

Behovene er annerledes i dag. Det er ikke de poetiske og romantiske kjærlighetsbrevene vi slår et slag for. De blir alltid skrevet når behovet er der.

Det er det jevne, alminnelige og opplysende brevet som er vårt behov. Brevet som gir oss kontakt med medmennesker.

Derfor faller vi så gjerne inn i refrenget: *Skriv brev — skap glede.*

50-års-jubilanter

Oskar Paulsen

Atter kan to av våre gamle solide medarbeidere se tilbake på 50 års ansettelse i bedriften.

I vår (april—mai) kunne maskinfører Oskar Paulsen og førstemann i rulleriet Johan Skjervold feire dette sjeldne jubileum, og vi er da litt sent ute med våre gratulasjoner, da de jo skulle vært med i juni-nummeret av Ranheims-Nytt, men redaksjonen var dessverre ikke godt nok orientert.

Oskar Paulsen begynte som så mange andre ekte «ranheimsguta» allerede som 14-åring i fjæra med å lempe flis for å tjene til konfirmasjonsklær. Han forteller om en ganske fornøylig episode fra disse 3 åra i fjæra. Den gangen var det ikke noe avtrede i fjæra og mannskapet måtte gå helt opp på gammelsaga. En gang

syntes formannen Lorås at Oskar ble for lenge borte, og det utspant seg en ganske livlig diskusjon som endte med at saken ble rapportert til selveste disponent Lundberg. Paulsen ble da innkalt til disponenten, og som straff for sin obsternasighet måtte han arbeide en sommer på gårdsbruket, — en straff som han i grunnen ikke hadde noe imot.

Paulsen arbeidet også ca 1 år på teglverket, og ellers har han vært både på huggeriet, sodahuset som murhåndlanger, pakkeriet som merkegutt, papirfabrikken på laussjau for endelig i 1917 som wiregutt hos Martin Henriksen på PM II.

Hos Henriksen fikk han en grundig opplæring som har kommet godt med senere, sier Paulsen. Etter ca. 2 år på wira rykket han opp som maskingutt hvor han ble i hele 10 år før han avanserte til tørker (førstepasser).

Han ble i denne periode opplært til reservefører, og det var han i mange år, og var lenge eneste reservefører på alle tre maskiner til han i 1954 ble ansatt som maskinfører på PM IV hvor han fremdeles er.

Paulsen er en meget flink, påpasselig og ærekjær maskinfører som vi alle setter stor pris på. Han kan være temmelig skarp og bestemt i sine uttalelser, men er alltid saklig. At han er svært interessert i jobben sin vises ved at han er en av de som har sendt inn flest forbedringsforslag, forslag

som har vært til store lettelser og forbedringer i papirmaskinen. Paulsen har også tenkt på rekrutteringen i bedriften, for det er hele 7 stykker av hans sønner og døtre som er ansatt i bedriften i dag.

Johan Skjærvold er født på Skatval, men kom til Ranheim allerede i 5—6-årsalderen, så han må vel også regnes som ranheimsgutt. Allerede i 10-årsalderen begynte Skjærvold å være med og kjøre hest, og som 15-åring finner vi ham som full arbeidskar på Ranheim gård. Her var han i ca. 8 år, og ble da overflyttet til utarbeid, og var også en tur innom teglverket som hestkjører.

Etter noen år på utarbeid kom han over som fast hestkjører på Saga, og hadde i denne periode mange slags kjøring. Han forteller at han kjørte alt maskingodset til PM III fra jernbanestasjonen og opp i fabrikk. Til denne jobben lånte bedriften en solid firehjuls jernvogn av Øren Mek. Verksted, og den var så tung at det måtte to hester til for å dra tomvognen, og det ble brukt 6 hester med lass. Så hestekreftene var nok i bruk dengang også.

Han forteller mange episoder fra denne tiden, og spesielt var det både dramatiske og humoristiske episoder med gamle Andreas Hernsvold, som var en meget bestemt og sta person, som ikke tok mange hensyn til hverken overordnede eller sideordnede personer. Ble det for hett for gubben enkelte ganger, gikk han direkte til

Johan Skjærvold

disponent Lundberg, og som regel fikk han det som han ville.

Etter krigen kom Skjærvold inn i etterbehandlingsavdelingen, og siden 1956 har han vært førstemann i rulleriet, et verv som han skjønner på beste måte.

Vi gratulerer disse to staute karene med jubileet og håper at vi ennå i noen år skal få se dem på deres vante plasser i bedriften.

T. B.

Slekters gang

Familien Refseth

Refseth-familien har navnet sitt fra gården Refseth i Væresgrenda. Bestefar til John Refseth og hans brødre og søstra, Ole Ellingsen Refseth, var i sin tid eier av en av Refseth-gårdene, som da var delt i to. Men gården Refseth var nok i slektens eie før den tid, så mye kan sies med sikkerhet.

Litt lenger fram i tida finner vi imidlertid Ole Ellingsen Refseth og hans hustru Marit, født Gjervan, som husmann under Refseth. Det var på

Sannaplassen, et sted som en stor del av Ranheims befolkning den dag i dag er kjent med.

Ole og Marit hadde flere barn. Av dem som fikk befattning med Ranheim Papirfabrik nevner vi først og fremst Johan Refseth. Han ryddet og bygde seg heim på Reppe, og han var ansatt i fabrikk til han døde i 1912. Hans hustru Berntine arbeidet også en tid ved fabrikk. De fleste av deres barn begynte også sin arbeidsdag i fabrikk-

Johan Refseth sen.

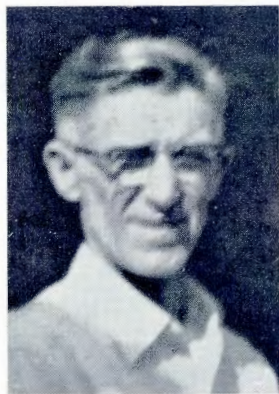
Berntine Refseth

Marie Høvik f. Refseth

John Refseth

Georg Refseth

Bernhard Refseth

Rudolf Refseth

Ole Refseth

Johan Refseth

ken, og noen er der ennå. Vi nevner: John, Georg, Bernhard, Rudolf, Ole og Johan. Datteren Marie var også en tid ansatt ved fabrikk. Som tredje generasjons representant har vi så Leif Refseth, sønn av John Refseth.

Men det er ennå to representanter for Refseth-familien vi synes vi bør ta med her. Det er Anne og Andreas

Refseth. Disse to er også Ole Ellingsen og Marits barn, og begge arbeidet i sin tid ved fabrikk.

Disse to var de siste beboere av Sannaplassen, og vi som er gamle nok minnes med vemod denne idylliske plassen med de grå husene opp under granskogen.

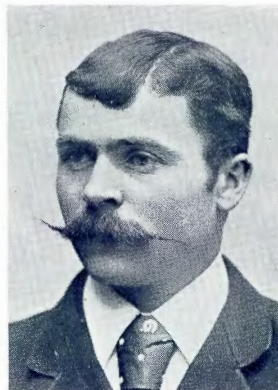
a.

Leif Refseth

Anne Refseth

Andreas Refseth

Sannaplassen

Verne-runde-mysteriet

Overtyre.

Den første november i ett og seksti
gikk verneutvalget sin vante runde.
En institusjon med fart og med vekst i
som populært nevnes på alle munne.

For vanligvis lar de seg aldri bløffe
der frem de marsjerer på snorrett
rekke.

Er menn for sin hatt — kort sagt
veldig tøffe,
dog fikk denne dag de en nøtt å
knekke.

1. bilde.

Ut i fra mek. kom de vernende herrer.
Hr. Ristan — Guldberg — Berge —
Haug og hr. Smith.
Da lyser det «Stopp» — de øynene
sperrer,
og straks alle mann tar til høyre to
skritt.

2. bilde.

De vender seg om for å se på bilen
med himmelhøyt lass — her skal
synderen få.
Men porten er lukket, her er ei tvilen,
aha — det er Kirkvold som bløffer
oss nå.

Finale.

Men her skal vi sannheten straks
fortelle:
Uskyldig var Kirkvold og slik er
det titt —
hva aner en spurv om en fotocelle?
Den fløy gjennom strålen og sa
kvi-vi-vitt!

Inspektør Snusen.

Fru Mary Skjervold reiste — som de fleste ranheimsfolk vet — til Amerika i juni i år. Det er ikke så lite av en opplevelse bare det. Når vi også vet at målet med reisen var å besøke sine 10 — ti — søsken over there blir opplevelsen adskillig større. Men det

tredje og mest sensasjonelle er at hun aldri har sett noen av dem før.

Foreldrene til Mary Skjervold reiste til Amerika da hun var bare et halvt år gammel, og hun ble satt igjen hos besteforeldrene. Foreldrene er nå begge døde.

Vi bringer et bilde av de 10 søsken.

Industrivernet ved vår bedrift

I min forrige artikkel (Ranheims-Nytt nr. 2, 3. årg.) om Industrivernet, behandlet jeg den organisasjonsmessige oppbygging av Industrivernet og de forskjellige tjenestegreners arbeidsområde.

Denne gang vil jeg redegjøre for lovgivningen, bedriftens og mannskapenes forpliktelser og rettigheter, om opplæring og kurser. Jeg kommer også inn på aktivmannskapenes personlige utstyr, utstyr for tilfluktsrom og spesialrom. Det er ikke nødvendig med oppramsing av hele loven, men noen paragrafer må siteres.

Lov av 17. juli 1953 om Sivilforsvaret. Alminnelige bestemmelser.

§ 1.

Sivilforsvarets oppgave er å planlegge og iverksette tiltak av ikke militær art, som tar sikte på å forebygge skade på sivilfolket ved krigshandlinger eller råde bot på slik skade, og som ikke ved særskilt bestemmelse er lagt til annen myndighet.

I den utstrekning og på de vilkår som Kongen bestemmer, skal Sivilforsvaret også hjelpe til med å forebygge og råde bot på skader som ikke skyldes krigshandlinger.

For ca. 40 år siden

Fra venstre, sittende: Alfond Olsen,, Ole M. Barstad, Ole S. Barstad, Martin Skei og Sigurd Pedersen. — 2. rekke fra venstre: Hermann Ulstad, Helge Guldberg, Johan Dybvad, Kasper Fridtjofsen, John Leikvold, Bjarne Rødde, Leonard Wærnes, Trygve Sæthervold, Johan Trøan og Oskar Paulsen.

§ 2.

Til gjennomføring av oppgaven etter § 1 kan det kreves bistand av offentlige myndigheter, enkeltpersoner og institusjoner.

Enhver plikter å motta oppnevning eller valg til sivilforsvarsrådet og de nemnder som opprettes i forbindelse med sivilforsvaret.

Enhver plikter å gi Sivilforsvarets myndigheter de opplysninger de trenger for å kunne utføre sine gjøremål etter loven.

Kap. IV. Tjenesteplikt.

§ 23.

Menn og kvinner mellom 18 og 65 som oppholder seg i riket, kan pålegges tjenesteplikt i Sivilforsvaret.

I egenbeskyttelsen kan også personer på over 65 år pålegges tjenesteplikt.

§ 24.

Enhver som kan pålegges tjenesteplikt etter § 23 plikter også å tjenestgjøre som befal eller instruktør og å

gjennomgå den nødvendige utdanning for stillingen.

§ 26.

Menn og kvinner kan i krigstid settes til å hjelpe til med sivilforsvarsarbeid som utføres uten opphold.

Kap. VI. Egenbeskyttelse.

§ 29.

Egenbeskyttelse er sivilforsvar for den enkelte faste eiendom til beskyttelse av folk eller gods der.

§ 41.

Eier og bruker av fast eiendom — offentlig eller privat — skal forberede og sette i verk egenbeskyttelsestiltak for eiendommen etter nærmere bestemmelse av departementet. Til pålegg om innredning av tilfluktsrom kan knyttes bestemmelse om at tilfluktsrommet skal innredes slik at det også kan nyttes av folk i nabo-eiendom.

Sivilforsvarets myndigheter kan kreve adgang til eiendommen for å

Brannutrykning (øvelse)

føre tilsyn med egenbeskyttelsestiltakene.

Egenbeskyttelsestiltakene etter denne paragraf kan omfatte en enkelt eiendom eller være felles for flere. Det skal oppnevnes husvernledere og industrivernledere hvis plikter fastsettes ved instruks.

§ 42.

Eier og bruker av fast eiendom plikter å betale utgiftene til tiltak etter § 41, det innredes tilfluktsrom som også skal nyttes av folk i nabo eiendom, plikter eier eller bruker av nabo eiendommen å bidra til dekning av utgiftene.

§ 46.

En bedrifts industrivern plikter på anmodning å yte annen bedriftshjelp samt å bistå det lokale sivilforsvars utrykningsstyrker.

For utgifter ved slik hjelp har den bedrift som yter hjelpen, etter departementets nærmere bestemmelse krav på refusjon av den som mottar hjelpen. Blir materiell tilhørende bedriften betydelig skadet, kan staten yte tilskudd til gjenskaffelse etter departementets bestemmelse.

Reglene i første ledd gjelder tilsvarende under øvelser, dog slik at refusjon for utgifter ved hjelp

som er et ledd i øvelse, ikke ytes.

§ 48.

Kongen kan pålegge organisasjon eller institusjon å organisere og føre kontroll med egenbeskyttelsen ved bestemte bedrifter eller virksomheter. Utgifter som organisasjonen eller institusjonen herved påføres, kan den utlikne på og kreve betalt av vedkommende bedrifter eller virksomheter.

En skadet blir forbundet (øvelse)

I tilknytning til § 48 gjengis utdrag av kgl. resolusjon av 8. juli 1954:

«I medhold av § 48 i Lov om Sivildforsvaret av 17. juni 1958, pålegges Norges Industriforbund ved Industrivernet å organisere og føre kontroll med egenbeskyttelsen ved:

1. Industrielle og håndverksmessige bedrifter (offentlige og private) — hva enten de er medlemmer av Norges Industriforbund eller ikke — som:

- gjennomsnittlig beskjeftiger 40 personer i året,
- er sesongbedrift og beskjeftiger 50 eller flere i sesongen,
- hører til i leiekomplekser og der tilsammen beskjeftiger 50 eller flere personer, og hvor den industrielle virksomhet dekker

I sanitetens stasjon

minst 75 % av leiekompleksets gulvareal,
— etter Justis- og Politidepartementets bestemmelse skal tas med uten hensyn til antall beskjeftigede.

Retningslinjer for egenbeskyttelsestiltakene (Industrivernet) skal godkjennes av Justis- og Politidepartementet.»

Foruten loven om sivilforsvar (egenbeskyttelsen), finnes også en del bestemmelser, forskrifter og instruksjoner vedr. industrivernet, og nedenfor gjengis en del punkter fra «Midlertidige regler for innsats av industrivernet utenfor bedriften»: Pkt. 1. Det Kgl.

Justis- og Politidepartement har den 13. jan. 1953 i medhold av sivilforsvarslovgivningen bestemt at industrivernet om nødvendig

I brannstasjonen

skal yte bistand til det offentlige sivilforsvar. Bedriftene skal også kunne yte hverandre gjensidig sivilforsvarsmessig støtte:

- a) når det står styrker til disposisjon.
- b) når skadens omfang og betydning krever innsats av større styrker enn de som det LS (lokalt sivilforsvar) eller bedriften i øyeblikket rår over.

Pkt. 4. Bedrift som ikke er, eller bare er ubetydelig skadet etter angrep, må yte hjelp til nabobedrift som er verre skadet hvis industrivernlederen ved nabobedriften ikke klarer seg med sine egne styrker.

Pkt. 7. Hver bedrift utpeker innen sin aktivstyrke de mannskaper som skal danne bedriftens utrykkingsstyrke. Det må også uttas reservemanskaper som kan tre inn i stedet for disse i tilfelle forfall.

Pkt. 8. Utrykkingsstyrken bør såvidt mulig sammensettes slik at den danner et eller flere fullstendige arbeidslag — hvert lag med leder og ordonnans.

Pkt. 10. De mannskaper som disponeres til innsats utenfor bedriften, må ha fremmøteplikt ved flyalarm utenfor vanlig arbeidstid. Personell i utrykkingsstyrken bør helst ikke bo lenger unna enn ca. 15 minutters gang. De som på denne måte er pålagt fremmøteplikt, må under sivilforsvarsberedskap ikke forlate byen (bygda) uten å ha meldt fra til til bedriftens industrivernleder, slik at denne kan sørge for at stedfortreder er klar til å møte.

Pkt. 16. Gruppelederen kan yte skadete bedrifter innen gruppen hjelp av den disponible utrykkingsstyrke på anmodning fra vedkommende bedrift, men også uoppfordret hvis det må antas at bedriften trenger hjelp, men er ute av stand til selv å

anmode om dette. Hvis slik hjelp ytes, skal gruppelederen straks underrette LS. Gruppelederen kan, om nødvendig, be om hjelp fra LS for skadete bedrifter innen gruppen. Anmodning fra LS om hjelp fra gruppen rettes til gruppelederen enten denne hjelp behøves innen eller utenfor gruppens område.

Pkt. 23. Gruppene skal organiseres etter nærmere meddelelse fra Industrivernet.

Jeg har nå gått igjennom en del av industrivernplanen (resten i neste nr.), som er av vesentlig karakter for å gi aktivmannskapene og den øvrige del av de ansatte en forståelse av hva Industrivernet forlanger av bedriften og personellet i Industrivernoppsettingen. For bedriftene er det en ganske stor økonomisk belastning, og for personellet en belastning i form av tapt fritid.

Det er med glede jeg har fått forståelsen av at aktivstyrkene går inn for oppgavene og tar på seg de forpliktelser det innebærer å stå tilsluttet Industrivernet. Det er også til stor støtte for meg å se at det går fremover med gjennomføringen av hele oppsettingen, som dessverre ennå ikke er ferdig. Alt tar sin tid, men jeg håper at ved neste års slutt skal alle tjenestegrener være i arbeid. Forutsetningen er at de mannskaper som blir uttatt til de nye tjenestegrener forstår situasjonen og følger oppfordringene om å delta.

Øvelsesprogrammet som ble utarbeidet for året 1961, er på det nærmeste blitt gjennomført slik som oppsatt. Jeg vil også for neste år gjøre det likedan, da det på denne måte blir en viss kontinuitet i øvelsene.

Til slutt takker jeg alle mannskaper for godt utført arbeid i år, og håper på et fortsatt godt samarbeid videre.

Martin Fossen.

Løsning innen 10. februar. Det er oppsatt 3 premier.

- Er dette? 1 Venezia
2 Rotterdam
3 Horten

- 1 Nyhoppbakken
2 Nydammen
3 Ranheimskaia

- 1 Filmstjerne
2 Skøytestjerne
3 Miss Norway

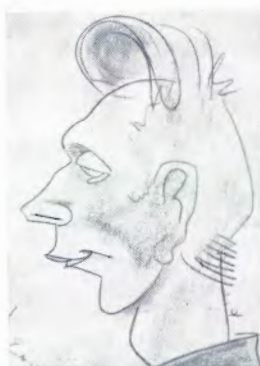
- 1 Nea-tunnelen
2 Vikæråstunnelen
3 «Den blå grotte»

- 1 Stockholm
2 Oslo
3 London

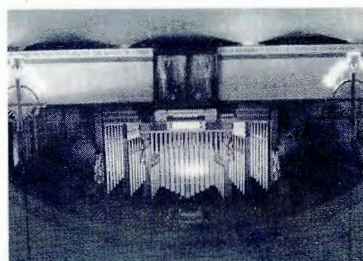
- 1 Ved smergelskiva
2 Ny barberhøvel prøves
3 Ved rullmaskinen

- 1 I redaksjonskomiteen
2 I fagforeningsstyret
3 I Idrettslaget

- 1 Veien til Være vassverk
2 Kjærlighetsstien
3 Veien til Nydammen

- 1 Dollarglis
2 Orgel
3 Lyskrone

- 1 Fossen
2 Pompen
3 Sveen

